Sztuczna Inteligencja
Reprezentacja wiedzy
Logika klasyczna, rozmyta i przybliżona

Włodzisław Duch

Katedra Informatyki Stosowanej UMK

Google: Wlodzislaw Duch

Strona wykładów

Reprezentacja wiedzy

AI była utożsamiana z **inżynierią wiedzy** (knowledge engineering).

- Czym jest wiedza? Jak ją reprezentować?
- Jaką z niej korzystać? Jak podejmować decyzje?

Jednym z 3 głównych kierunków filozofii jest *epistemologia*.
Jakie są dwa pozostałe? Też ważne dla AI.

Czasopisma naukowe na temat inżynierii wiedzy:

- Data & Knowledge Engineering – Elsevier Journal
- Knowledge Engineering Review, Cambridge Journal
- The Intern. J. of Software Engineering & Knowledge Engineering
- IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering
- Expert Systems: The Journal of Knowledge Engineering

Dostępne materiały

10 Free Must-read Books on AI (KDD Nuggets)

- Większość książek tu rekomendowanych dotyczy uczenia maszynowego.

Historia AI: The Quest for Artificial Intelligence*: A History of Ideas and Achievements,* Nils J. Nilsson (2009, 707 pp). Książka w PDF.

David L. Poole and Alan K. Mackworth, *Artificial Intelligence: Foundations of Computational Agents*, 2nd ed, Cambridge University Press 2017, pp. 820

A curated list of AI courses, books, video lectures and papers.

- Knowledge-Based AI: Cognitive Systems, darmowe wykłady na Georgia Tech.

Wykład prof. K. Grąbczewskiego zawiera około 100 slajdów na temat logiki.

Reprezentacja logiczna - wstęp

Logika – długie tradycje, „prawa myślenia" Boole'a,
The Mathematical Analysis of Logic (1847).

Notacja logiczna pozwala wyrazić wiedzę przez deklaracje.

Notacja logiczna pozwala prowadzić rozumowania.
Czasami taka rep. jest naturalna, np. szukanie w Google:

Duch AND neural:

$$\{p \in \text{WebPages} \mid \text{contain}(p,\text{Duch}) \ \&\ \text{contain}(p,\text{neural})\}$$
$$= \{p \in \text{WebPages} \mid \text{contain}(p,\text{Duch}))\} \cap$$
$$\{p \in \text{WebPages} \mid \text{contain}(p,\text{neural})\}$$

Znaczenie $A \wedge B$ wynika ze znaczenia składników i jest niezależne od kontekstu.

Rachunek zdań

Zdania mogą być prawdziwe lub nie, reprezentują fakty.

Zdania stanowią zbiór, do którego należą również zdania otrzymane przez zastosowanie operatorów logicznych:

$\sim$ nieprawda
$\wedge$ koniunkcja, i
$\vee$ alternatywa
$\rightarrow$ implikacja

- Do zdań można stosować kwantyfikatory:
  $\forall$ dla wszystkich
  $\exists$ istnieje

Rachunek zdań pozwala na wnioskowanie na kilka sposobów.

Logika predykatów

W logice zdań nie da się np. zapisać: „Wszystkie koty są czarne”.

Potrzebna jest logiczna reprezentacja stwierdzeń o obiektach,
ich własnościach, relacjach i funkcjach, dopuszczająca kwantyfikatory.

- Logika predykatów to logika stwierdzeń mających za argumenty obiekty, np. *ja, człowiek, kartka*.
- Predykaty mają argumenty i wartość logiczną.
- Predykat *jest-czerwony*(*x*)*, większy-od*(*x,y*)*, lżejszy-od*(*x,y*)
- Predykat *isa*, czyli „jest członkiem”.
- Logika predykatów dopuszcza kwantyfikatory.

Reprezentacja logiczna

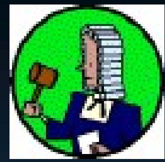

$\exists x$, Ptak(x), czyli istnieje przynajmniej jedno takie x, że Ptak(x)=T.

„Każdy ptak ma skrzydła” można zapisać jako:

$\forall x$, Ptak(x) => MaSkrzydła(x)

Wnioskowanie: z prawdziwych faktów => nowe, prawdziwe fakty.

Jeśli dodamy:

$\forall x$. Wróbel(x) => Ptak(x) to z tego wynika

$\forall x$ .Wróbel (x) => MaSkrzydła (x)

Reguły wnioskowania nie zależą od konkretnej wiedzy.

Jeśli $P \rightarrow Q$, oraz $Q \rightarrow R$, to $P \rightarrow R$

Tablice Logiczne

- Tablice wartości logicznych, tablice prawdy lub matryce logiczne: zbadaj wszystkie wartości zmiennych logicznych.

  Dla *n* zmiennych 2^n kombinacji – zadanie NP-trudne.

P	Q	~P	~P∨Q	P→Q	~P∨Q=(P→Q)
T	T	F	T	T	T
T	F	F	F	F	F
F	T	T	T	T	T
F	F	T	T	T	T

Co jeśli n=100? Trzeba sprawdzić > 10^{30} możliwości.

Tablice przydają się w stosunkowo prostych przypadkach.

Tablice semantyczne

- Popularne w systemach dowodzenia twierdzeń pod nazwą Tableaux
- W korzeniu jest zaprzeczenie konkluzji dowodzonego twierdzenia.
- Utwórz graf zamieniając znane fakty logiczne na gałęzie.
- Sprawdź, czy we wszystkich gałęziach pojawią się sprzeczności, to oznacza, że formuła w korzeniu jest sprzeczna.
- Metoda stosowana dla różnych typów logiki, np. logiki modalnej (możliwości, konieczności).

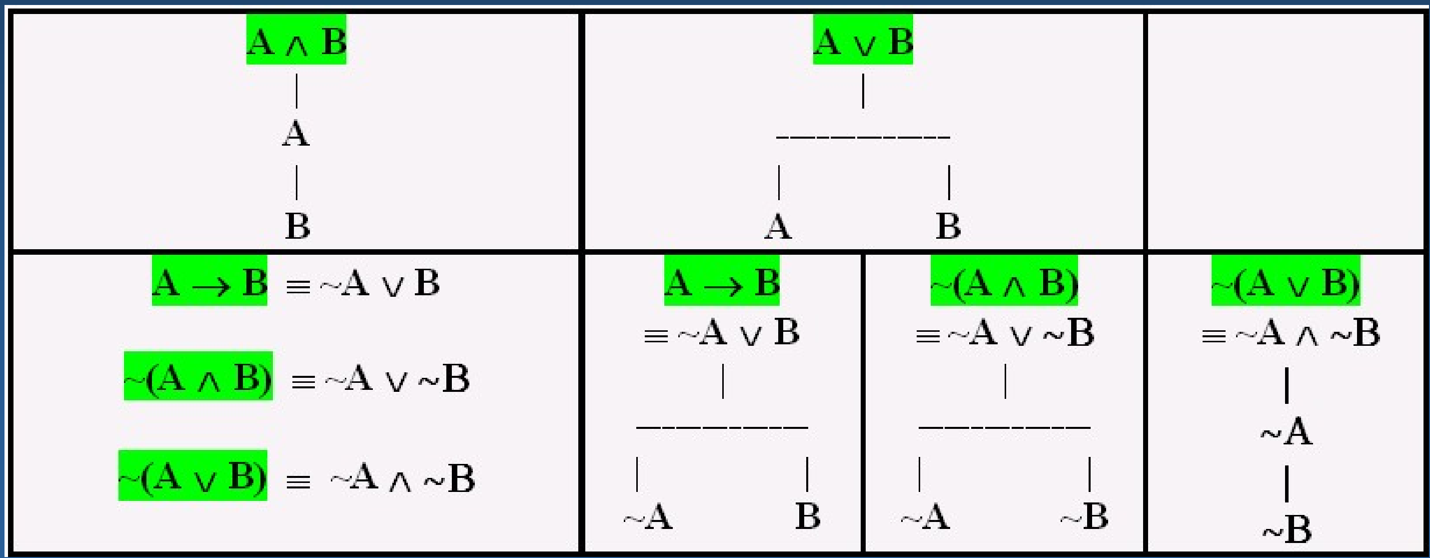

Rozumowanie Logiczne – Dedukcja

- Dedukcja: kojarz fakty, stosuj reguły oderwania:
  modus ponens (*p*=>*q*, *p*=T to *q*=T)
  modus tolens (*p*=>*q*, *q*=F to *p*=F)
  podstawienia and/or, eliminacji and/or,
  używaj rezolucji, czyli spróbuj dojść do sprzeczności by pokazać tautologię.

  $$\alpha \vee \beta \wedge \neg\beta \vee \gamma \Rightarrow \alpha \vee \gamma$$

  Klauzula = zbiór formuł logicznych.

- Klauzule Horna to stwierdzenia logiczne, składające się z koniunkcji zdań prostych (atomowych):

  $$P_1 \wedge P_2 \,..\, \wedge P_n \Rightarrow Q$$

- Dzięki metodzie rezolucji możliwe jest wnioskowanie w czasie wielomianowym (Robinson 1965) !

Logika Pierwszego Rzędu

Równość obiektów można zdefiniować w sensie predykatów:

X=Y jeśli $\forall$P mamy P(X)=P(Y).

Mamy nie tylko fakty (zdania), ale obiekty i ich ogólne własności.

Obiekty: ludzie, domy, kolory, liczby, filmy ... to elementy zbiorów.

Relacje, własności i funkcje to podzbiory.

Obiekty mogą być argumentami funkcji lub operatorów, zwracają inne obiekty.

Funkcja(obiekt$_1$) = obiekt$_2$, lub Operator:obiekt$_1$ = obiekt$_2$

Literał: zdanie lub predykat, najmniejsza jednostka mająca sens, symbol lub słowo, np. cyfra, łańcuch znaków, polecenie języka, tablica.

Term w AI: wyrażenie logiczne stosujące się do obiektu.

Zdania atomowe: wyrażenia bez spójników, implikacji, zaprzeczeń, nie ma żadnych właściwych podformuł.

FOL

Logika pierwszego rzędu (FOL**),** znana jest też jako **rachunek predykatów pierwszego rzędu, lub rachunek kwantyfikatorów**:
W FOL kwantyfikatory ∃ ∀ mogą być stosowane tylko do obiektów, a nie do zbioru obiektów, predykatów, funkcji, relacji.

W FOL można zapisać: dla każdej liczby rzeczywistej istnieje od niej większa

$$\forall\, x \in R\ \exists\, \mathbf{y} \in R,\ x<y,$$

Albo: nie ma czegoś takiego, co interesuje wszystkich

$$\neg(\exists x)(S(x) \wedge (\forall y)(I(y) \implies C(y,x)))$$

Ale nie można zapisać: **każdy zbiór** liczb rzeczywistych ma kres górny (tu potrzebny jest rachunek predykatów co najmniej drugiego rzędu).

Albo dla każdej funkcji z X na Y... (gdyż funkcja jest podzbiorem X × Y),

FOL nie uwzględnia kategorii, czasu, zdarzeń.
Do tego potrzebujemy inne logiki: temporalne, modalne, deontyczne.

Własności Logiki Pierwszego Rzędu

Logika pierwszego rzędu pozwala na formalizację większości matematyki.

- Nie można w niej dowieść fałszywego twierdzenia.
- Wszystkie prawdziwe twierdzenia mają dowód.
- Logika pierwszego rzędu ma ograniczone możliwości ekspresji.
- Równość predykatów: jeśli dla wszystkich x mamy $f(x)=g(x)$ to $f=g$.

Zdefiniujmy 3 predykaty:

W(x) = T jeśli x jest elementem wiedzy;
I(y)=T jeśli y jest istotą inteligentną;
Z(y,x) = T jeśli y jest zainteresowany x

Co oznacza zdanie: $\neg\exists x\ (W(x) \wedge (\forall y)\ (I(y) \Rightarrow Z\ (y,x))$

Logiki wyższego rzędu (HOL, Higher-Order Logic) są trudne w implementacji
i nie ma dla nich efektywnych mechanizmów dowodzenia.

Przykłady stwierdzeń FOL

- Jeśli samochód należy do Karola, to jest on zielony.

  posiada(Karol, auto-1) $\rightarrow$ kolor(auto-1, zielony)

  $\forall_X$ auto(X) $\wedge$ posiada(Karol, X) $\rightarrow$ kolor(X, zielony)

- Mirek gra na gitarze lub na skrzypcach

  gra_na_inst(Mirek, gitara) $\vee$ gra_na_inst(Mirek, skrzypce)

- Niektórzy ludzie lubią żmije.

  $\exists$X (człowiek(X) $\wedge$ lubi(X, żmija))

  $\exists$X (człowiek(X) $\wedge$ $\forall$Y (żmija(Y) $\rightarrow$ lubi(X, Y)))

Często zapis logiczny nie jest jednoznaczny.

Russel & Norvig, Roz. 9 „Inference in FOL", dokładnie opisuje mechanizmy wnioskowania w FOL.

Wykład prof. K. Grąbczewskiego zawiera około 100 slajdów na temat logiki.

Metoda rezolucji

Metoda rezolucji: iteracyjny dowód przez sprzeczność;
podstawowa metoda dowodzenia stosowana w Prologu.

Rezolucja: $(P \vee Q) \wedge (\neg Q \vee R) \Rightarrow (P \vee R)$

Zamieniamy negację $\neg$ p (dowodzonego zdania) na klauzule, czyli zbiór literałów połączonych spójnikiem $\wedge$)

- wybieramy parę klauzul z aksjomatów i negacji zdania p
- dokonujemy rezolucji jednej pary klauzul, zamieniając ją na pojedynczą;
- Jeśli mamy $(q \vee \neg q)$ to możemy opuścić takie wyrażenie.
- Jeśli klauzula jest pusta to mamy sprzeczność,

  np. wyrażenie $q \wedge \neg q$ daje pustą klauzulę

Chcemy znaleźć przypadek w którym nie da się utrzymać, że wszystkie klauzule są jednocześnie prawdziwe, czyli doprowadzić do sprzeczności.

Niepewność i logiki nieklasyczne

Logika domniemań (default logic): nie zawsze prawdziwe wnioski.

Przestrzeń wierzeń (belief spaces), odróżnia punkty widzenia.

Informacja może być nieznana lub tylko prawdopodobna.

Logika wielowartościowa (Łukasiewicz, Tarski): określa kilka stopni prawdziwości stwierdzeń, np: *Wykształcony*(*x*) = [0, 0.3, 0.6, 1].

Logika rozmyta: nieskończenie wiele wartości/stopni.

Wnioskowanie statystyczne i metody probabilistyczne: określ prawd. $p(H_i | E)$ prawdziwości hipotezy H_i przy danej ewidencji E.

Jeśli da się to określić można użyć formuły Bayesa:

$$P(H_i|E) = \frac{P(E|H_i)\,P(H_i)}{P(E)} = \frac{P(E|H_i)\,P(H_i)}{\sum_{k=1}^{n} P(E|H_k)\,P(H_k)}$$

Rodzaje niepewności

- Niepewność stochastyczna:
  Np. rzut kostką, wypadek, ryzyko ubezpieczenia - rachunek prawdopodobieństwa.

- Niepewność pomiarowa
  Około 3 cm; 20 punktów - statystyka.

- Niepewność informacyjna: Wiarygodny kredytobiorca, spełniający warunki - data mining, szukanie prawidłowości, skojarzeń.

- Niepewność lingwistyczna - np. mały, szybki, niska cena ...

Najwięcej praktycznych zastosowań w AI ma:

- Logika rozmyta (L. Zadeh 1965)

- Logika i zbiory przybliżone (Pawlak 1981).

Zbiory klasyczne

młody = { $x \in M$ | wiek(x) $\leq$ 20 }

Funkcja charakterystyczna

$$\mu_{\text{młody}}(x) = \begin{cases} 1 : \text{wiek}(x) \leq 20 \\ 0 : \text{wiek}(x) > 20 \end{cases}$$

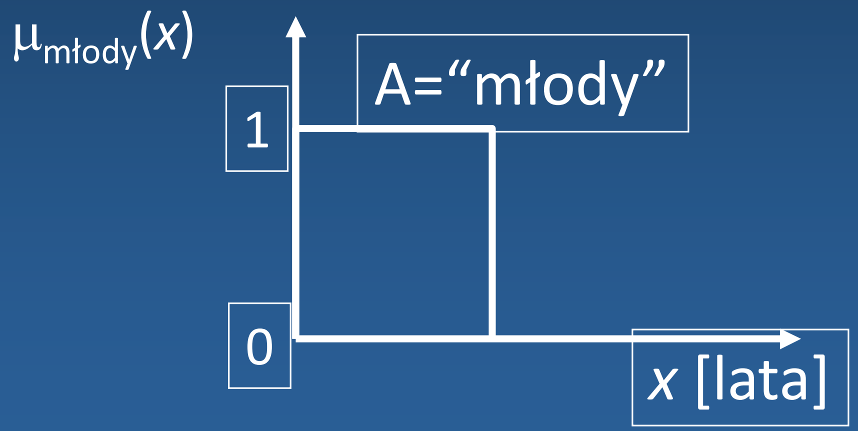

Zbiory rozmyte

X – uniwersum, zbiór uniwersalny, przestrzeń; $x \in X$

A – zmienna lingwistyczna, pojęcie, zbiór rozmyty.

Funkcja przynależności określa stopień, w jakim *x* należy do *A*.

$$\mu_A : X \to [0,1]$$

Zmienne lingwistyczne: sumy zbiorów rozmytych, koncepcje, predykaty logiczne o ciągłych wartościach.

Stopień przynależności należy do przedziału [0,1] ale to nie jest prawdopodobieństwo; np. łysy w 80% to nie to samo co łysy 4 na 5 razy.

Prawdopodobieństwo jest unormowane do jedynki, funkcja przynależności zwykle nie, można należeć do wielu zbiorów w różnym stopniu.

Rozmyte pojęcia są subiektywne i zależne od kontekstu.

Przykłady

Klasyczne i rozmyte pojęcie „młody człowiek”

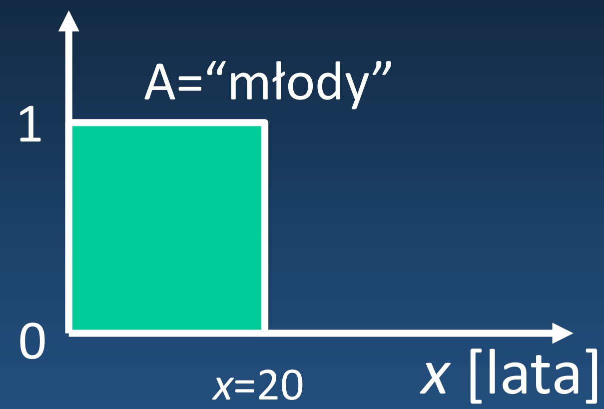

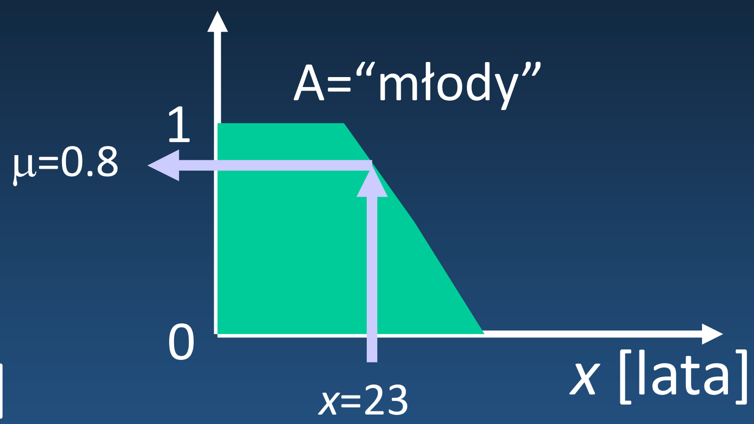

„Temperatura wrzenia” ma wartość około 100 stopni (pogoda, ciśnienie, skład chemiczny).

$$\mu_W(T) = e^{-2(T-100)^2}$$

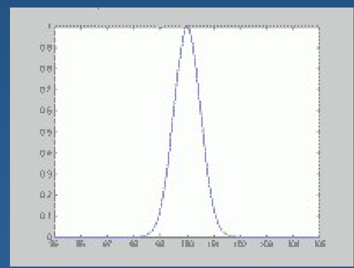

Definicje

Support (baza) zbioru rozmytego A:

supp(A) = $\{ x \in X : \mu_A(x) > 0 \}$

Core (jądro) zbioru rozmytego A:

core(A) = $\{ x \in X : \mu_A(x) = 1 \}$

α-cut (α-cięcie) zbioru rozmytego A:

$A_\alpha = \{ x \in X : \mu_A(x) > \alpha \}$

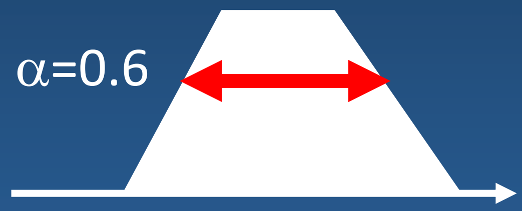

Wysokość = $\max_x \mu_A(x) \leq 1$

Zbiór rozmyty normalny: $\sup_{x \in X} \mu_A(x) = 1$

Terminologia

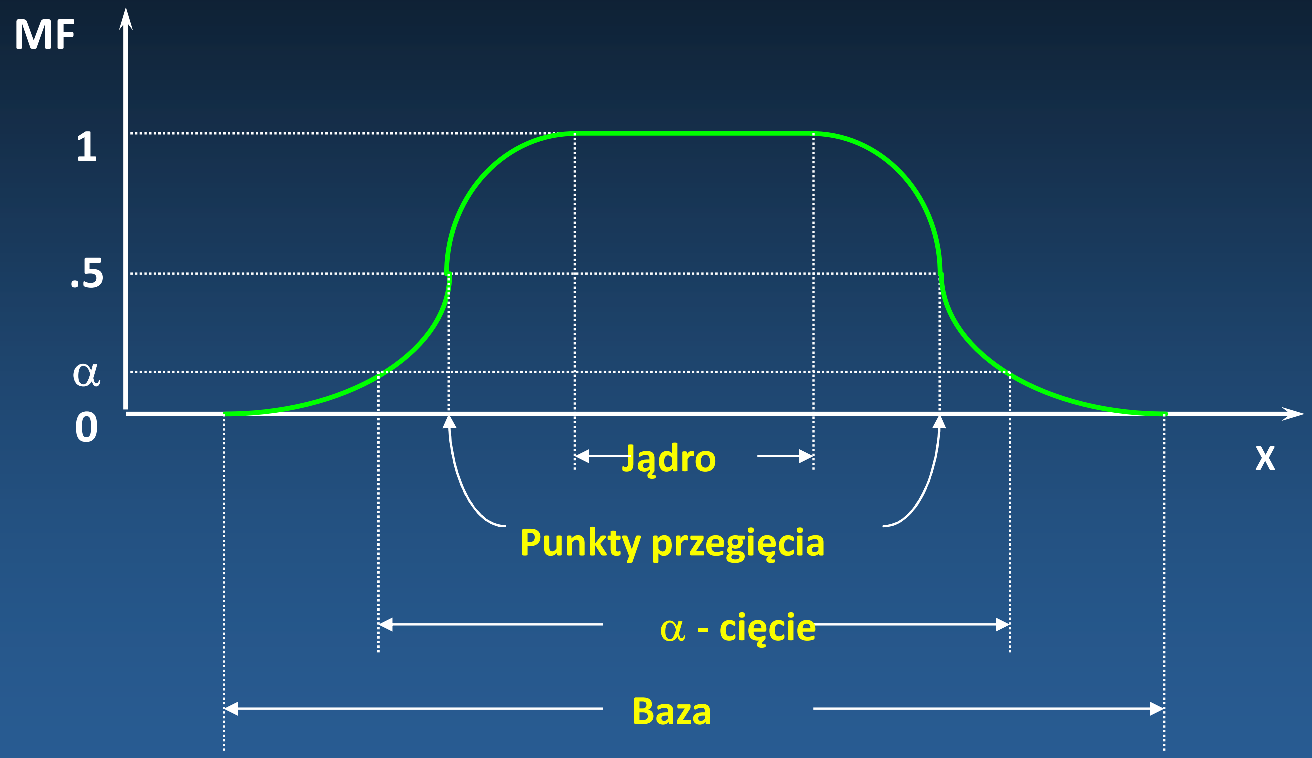

Typy Funkcji Przynależności

Trapezoid: <a,b,c,d>

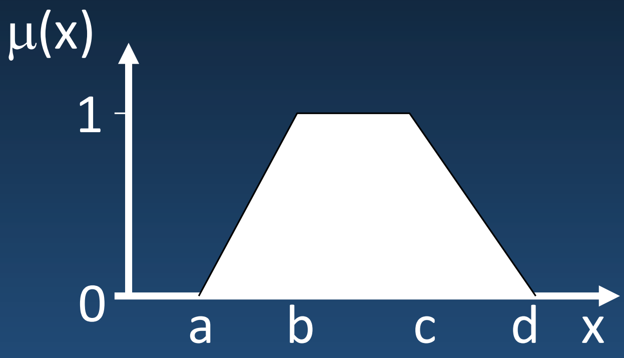

Gaus/Bell: N(m,s)

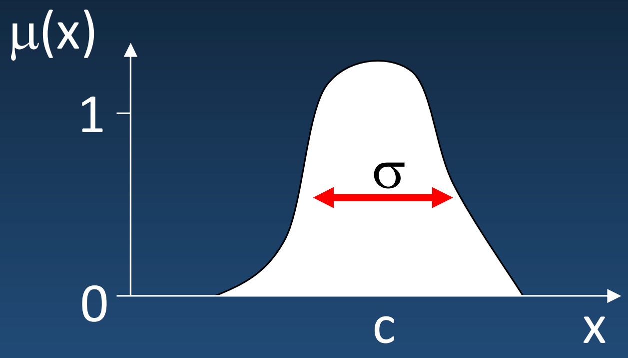

$$Trap\left(x;a,b,c,d\right)=\max\left(\min\left(\frac{x-a}{b-a},\frac{d-x}{d-c},1\right),0\right)$$

$$G\left(x;a\right)=e^{-\left(x-a\right)^2/2\sigma^2}$$

$$B\left(x;a,b\right)=\frac{1}{1+\left|\frac{x-a}{b}\right|^{2b}}$$

Funkcje Przynależności

Trójkątna: <a,b,c>

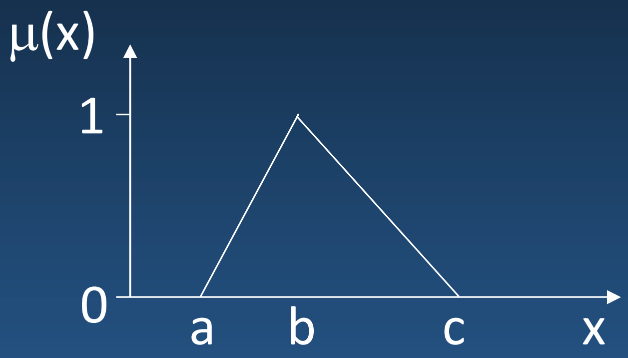

Singleton: (a,1) i (b,0.5)

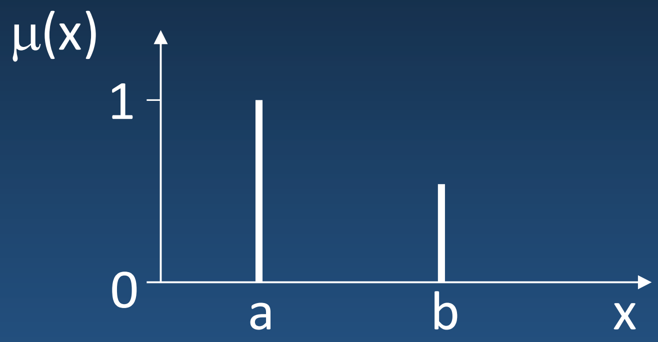

$$T(x;a,b,c) = \max\left(\min\left(\frac{x-a}{b-a}, \frac{c-x}{c-b} \right), 0 \right)$$

Funkcje przynależności 2D

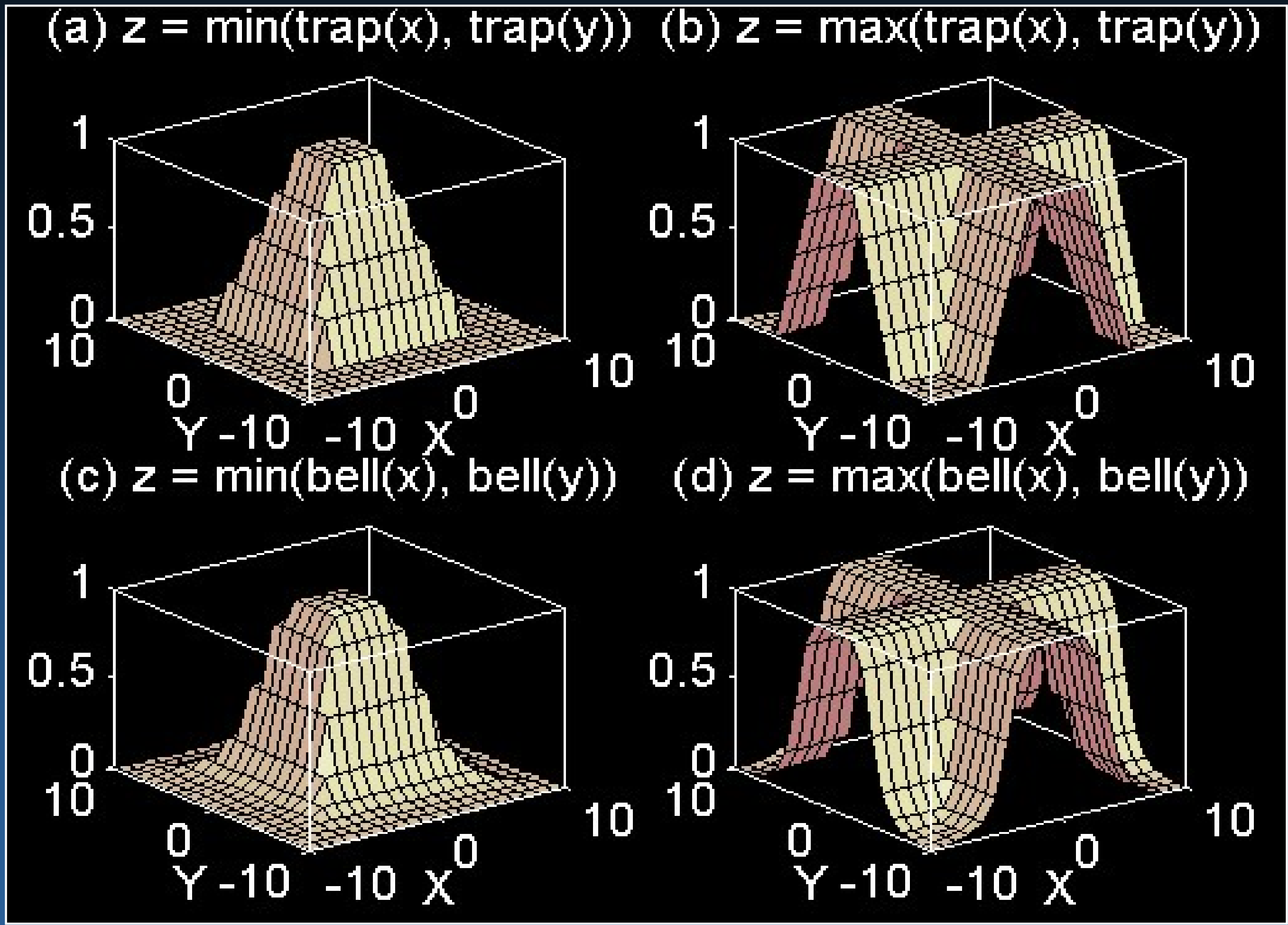

Zmienne lingwistyczne

W=20 => Wiek=młody.
Zmienna lingwistyczna = wartość lingwistyczna.
Zmienna lingwistyczna: : temperatura
termy (zbiory rozmyte) : { zimno, ciepło, gorąco}

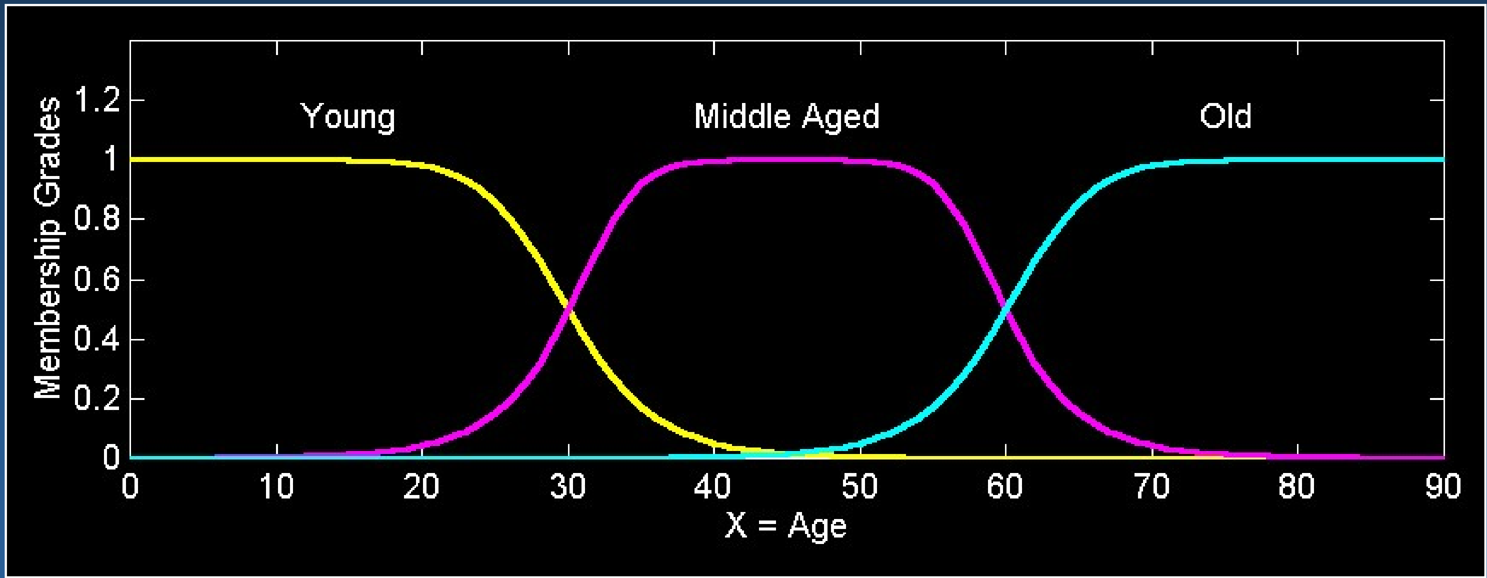

Liczby rozmyte

Zwykle wypukłe, unimodalne (jedno maksimum).

FP często się nakrywają.

Liczby: jądro = punkt, $\exists_x\ \mu(x)=1$
Monotonicznie maleją po obu stronach jądra.
Typowy wybór: trójkątne funkcje (a,b,c) lub singletony.

$$7_F = \left\{ \frac{1/3}{5} + \frac{2/3}{6} + \frac{1}{7} + \frac{2/3}{8} + \frac{1/3}{9} \right\}$$

$$A = \sum_{x_i \in X} \mu_A(x_i) / x_i$$

$$A = \int_X \mu_A(x) / x$$

Suma i iloczyn zbiorów

A, B - zbiory rozmyte.

Suma A∪B to zbiór o funkcji przynależności:

$$\mu_{A\cup B}(x)=\max\left(\mu_A(x),\mu_B(x)\right)$$

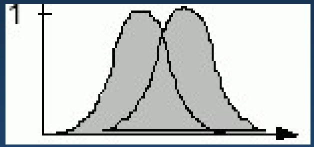

max można zastąpić S-normą *S*(*a,b*), niemalejącą dla obu argumentów, przemienną, łączną i *S*(*a,*0)=*a, S*(*a,*1)=1.

Iloczyn A∩B to zbiór o funkcji przynależności:

$$\mu_{A\cap B}(x)=\min\left(\mu_A(x),\mu_B(x)\right)$$

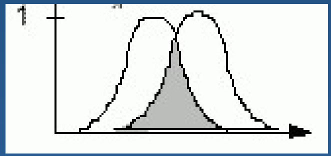

min można zastąpić dowolną T-normą *T*(*a,b*), nierosnącą dla obu argumentów, przemienną, łączną i *T*(*a,*0)=0*, T*(*a,*1)=*a*.

Dopełnienie i podzbiór

Dopełnienie *A’* zbioru *A* to zbiór o funkcji przynależności:

$$\mu_{A'}(x) = 1 - \mu_A(x)$$

$$\mu_{A' \cup A}(x) \le 1; \quad \mu_{A' \cap A}(x) \le 1$$

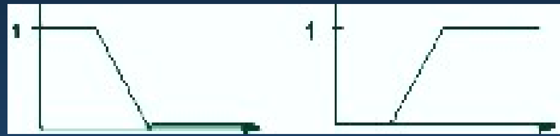

$$A \subseteq B \Leftrightarrow \mu_A \le \mu_B$$

Zbiór rozmytych zbiorów, 2-elementowy:
zbiory klasyczne są w rogach;
w środku jest zbiór najbardziej rozmyty:

$$A = A \cap A' = A \cup A' = A'$$

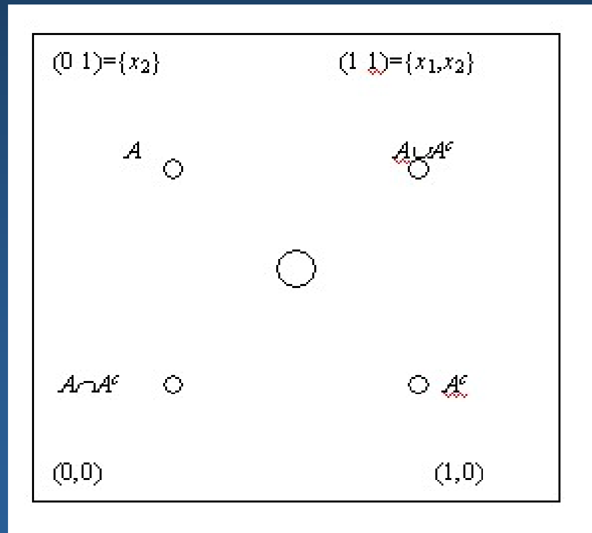

Dopełnienie i podzbiór

Dopełnienie *A'* zbioru *A* to zbiór o funkcji przynależności:

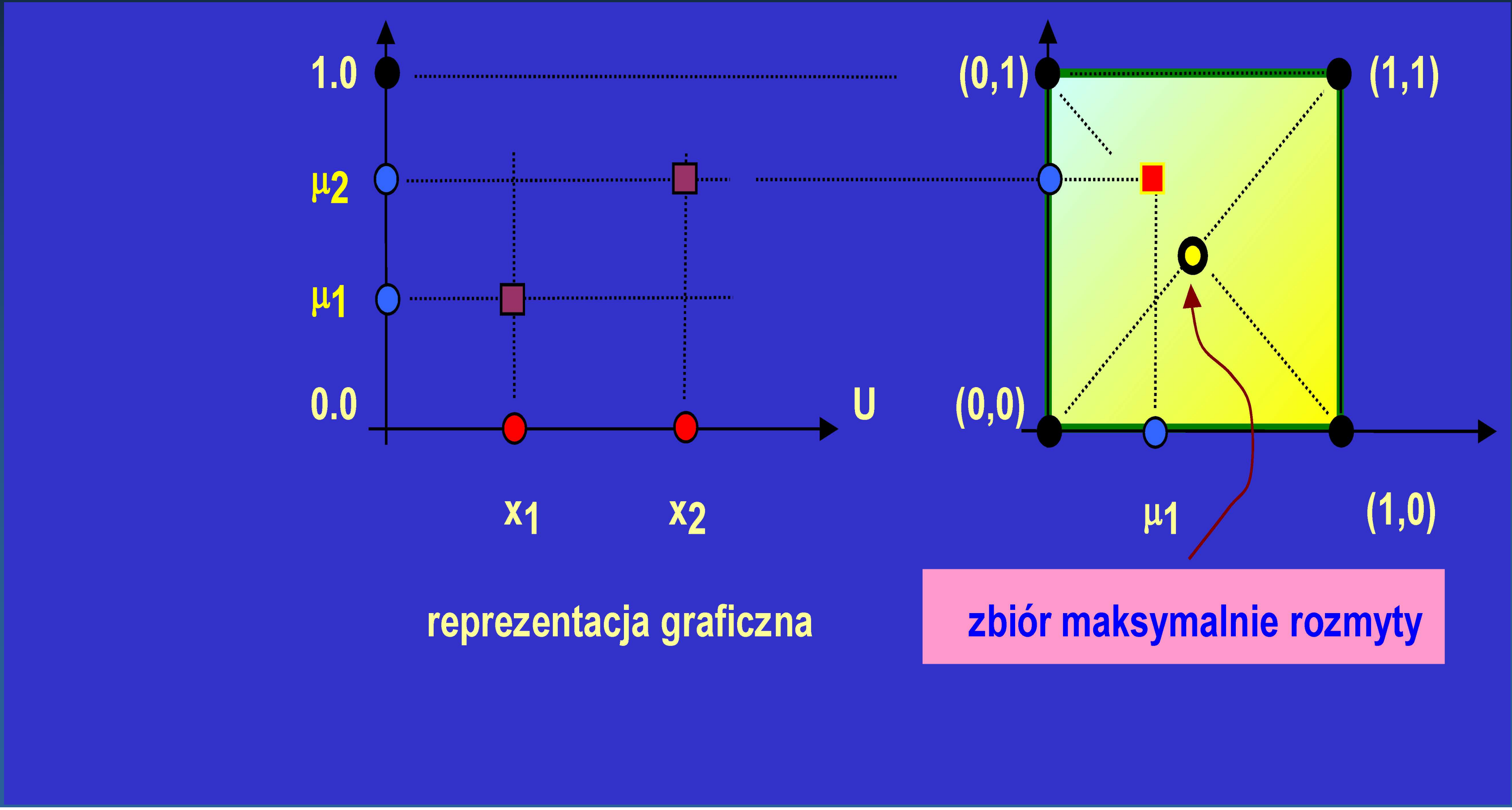

Operacje na liczbach rozmytych

Dodawanie: $\mu_{A+B}(x) = \max\{\mu_A(y), \mu_B(z) \mid x = y+z\}$

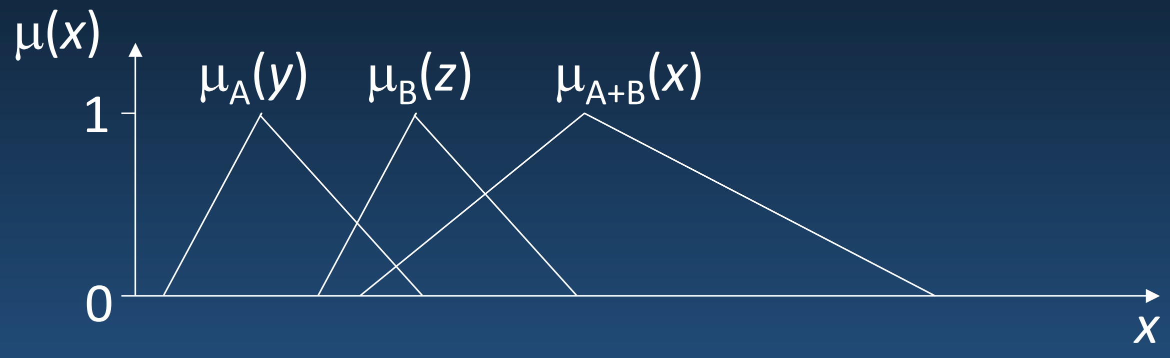

Iloczyn: $\mu_{A\bullet B}(x) = \min\{\mu_A(y), \mu_B(z) \mid x = y\bullet z\}$

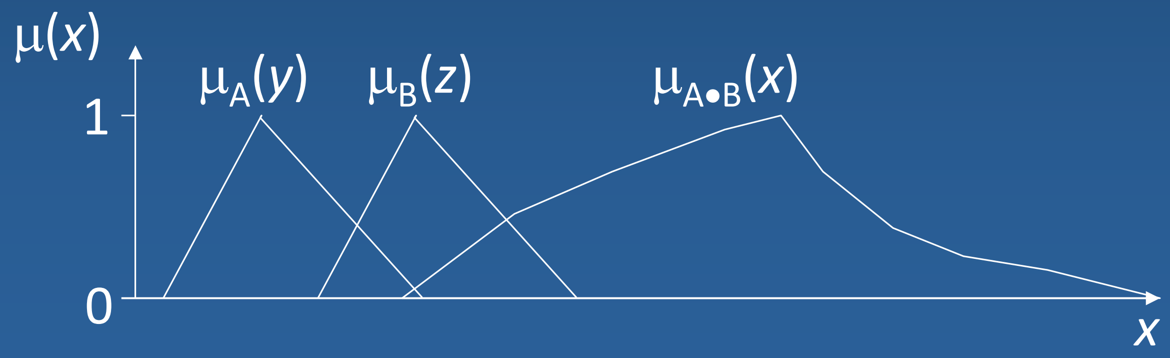

Operacje na zm. lingwistycznych

Koncentracja: Con(A) = A^2
Spłaszczenie:
Dil(A) = $A^{0.5}$

Intensyfikacja kontrastu:

$$INT(A) = \begin{cases} 2A^2, & 0 \le \mu_A(x) \le 0.5 \\ \neg 2(\neg A)^2, & 0.5 \le \mu_A(x) \le 1 \end{cases}$$

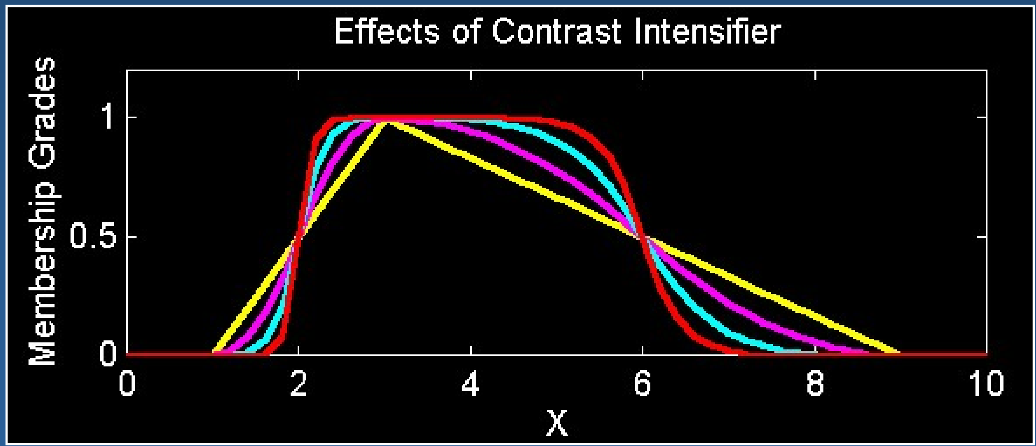

Funkcje rozmyte

Jeśli *y*=*f*(*x*), i *x*=*a* to *y*=*b*.

Dla punktów - krzywa

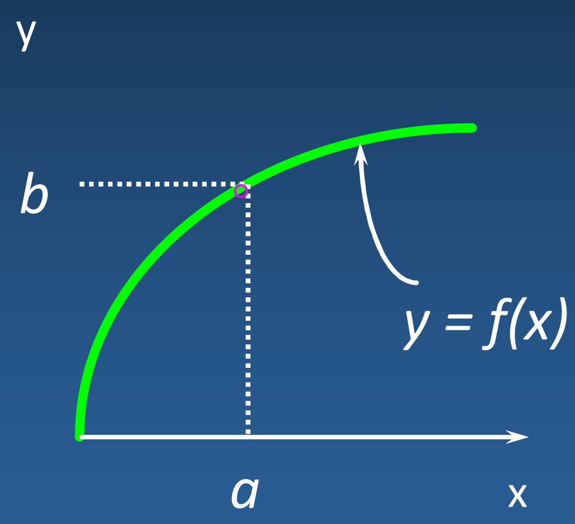

dla interwałów - pasmo.

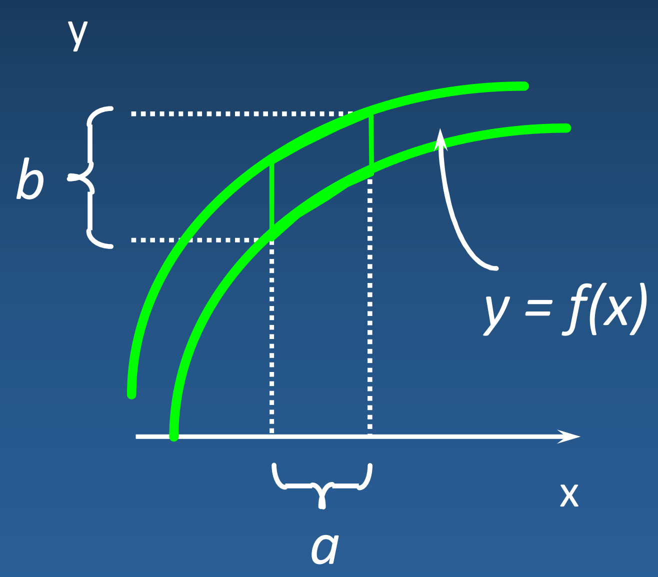

Dla rozmytych zmiennych *x* ?

Rozmyte funkcje

Mamy zbiór rozmyty A i funkcję f :
Jak wygląda f(A)?

Dla dowolnej funkcji f: $\mu_{f(A)}(y) = \max\{\mu_A(x) \mid y=f(x)\}$

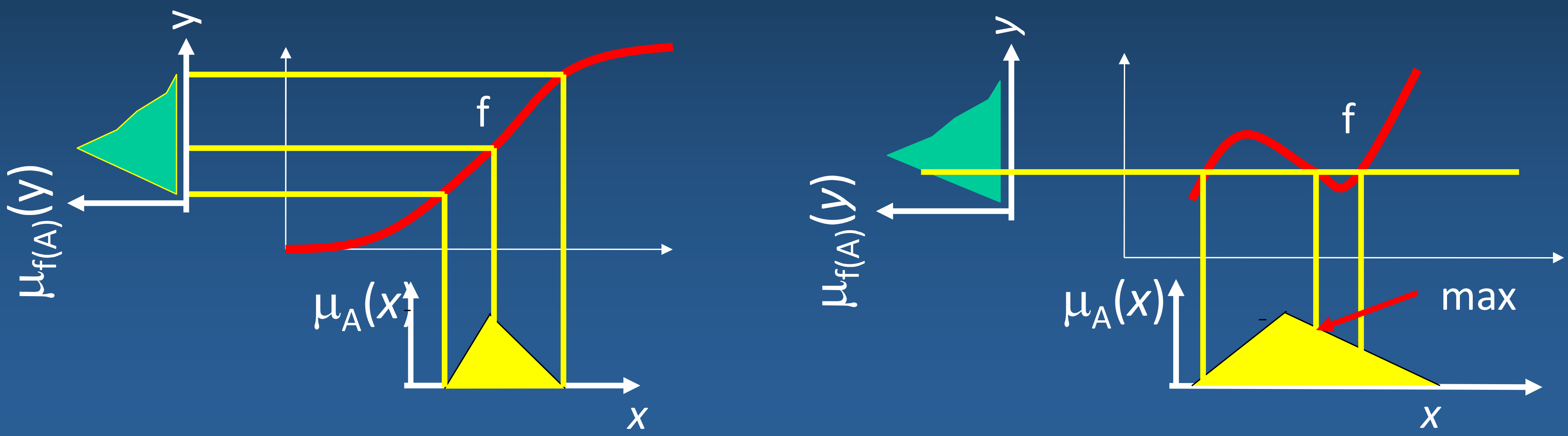

Rozmyte relacje

- Relacje klasyczne

$R \subset X \times Y$ def: $\mu_R(x,y) = \begin{cases} 1 & \text{iff } (x,y) \in R \\ 0 & \text{iff } (x,y) \in R \end{cases}$

- Relacje rozmyte

$R \subset X \times Y$ def: $\mu_R(x,y) \in [0,1]$

$\mu_R(x,y)$ opisuje stopień powiązania *x* i *y*

Inna interpretacja: stopień prawdziwości zdania *x* R *y*

Przykłady rozmytych relacji

Bliskie: X ≈Y; X zależy od Y; X podobne do Y ...

X = { deszczowo, pochmurnie, słonecznie }

Y = { opalanie, wrotki, kamping, lektura }

X/Y	opalanie	wrotki	kamping	lektura
deszczowo	0.0	0.2	0.0	1.0
pochmurnie	0.0	0.8	0.3	0.3
słonecznie	1.0	0.2	0.7	0.0

Relacje rozmyte związane są z korelacjami.

Reguły rozmyte

Wiedzę potoczną można często zapisać w naturalny sposób za pomocą reguł rozmytych.

Jeśli zm. lingw-1 = term-1 i zm. lingw-2 = term-2
to zm. lingw-3 = term-3

Jeśli Temperatura = zimno i cena ogrzewania = niska
to grzanie = mocno

Sformułowanie reguły rozmytej wymaga najpierw określenia zmiennych lingwistycznych, czyli zdefiniowania funkcji przynależności.

Co oznacza reguła rozmyta:
Jeśli *x* jest A to *y* jest B ?

- Implikacja A =>B, czyli (not A or B), zakładamy związek przyczynowy.
- Korelacja A i B.
  Uwaga na interpretację: korelacja to nie implikacja!

Przykłady dziwnych korelacji.

Zastosowania logiki rozmytej

Wszędzie tam, gdzie trudno jest utworzyć matematyczny model ale daje się opisać sytuację w sposób jakościowy, za pomocą reguł rozmytych.

Kontrolery rozmyte:
jeśli się przewraca to popchnąć, reguły rozmyte dobierają siłę.

Wiele zastosowań przemysłowych, głównie dotyczących kontroli procesów, tworzenie przybliżonych modeli.

Zastosowania techniczne:
inteligentne lodówki, pralki, windy, opiekacze do grzanek, aparaty fotograficzne, odkurzacze i inne sprzęty.

Zastosowania medyczne:
nieprecyzyjny język daje się przełożyć na reguły rozmyte.

Logika przybliżona

Logika przybliżona

Rough logics, Z. Pawlak (Pol. Warszawska), 1982.

Obiekt $o \in Ob$.

Atrybut $a \in AT$,

$f(o,a)$ wartości atrybutów.

Relacja równoważności:

$$\forall_{a \in A}\ o_1 R(a)\, o_2 \Leftrightarrow f(o_1,a)=f(o_2,a)$$

Klasy równoważności: $\{e_0, e_1, e_2, \dots, e_n\} = R(A)^*$.

(Ob,R) - przestrzeń koncepcji.

Zbiory przybliżone

$O \subset Ob$ aproksymacja przez sumę klas:

przybliżenie dolne (obszar pozytywnym)

$$Lower(O) = Pos(O) = \bigcup_{e_i \subseteq O} e_i$$

przybliżenie górne (obszar negatywny)

$$Upper(O) = \bigcup_{e_i \cap O \neq \varnothing} e_i \, ; \quad Neg(O) = Ob\text{-}Pos(O)$$

Granica (boundary)

$$Bnd(O) = Upper(O)\text{-}Lower(O)$$

Zbiory przybliżone cd.

Zbiór przybliżony ma granicę niepustą.

- Redukt – zbiór atrybutów *A* wystarczający by utworzyć partycję *R*(*A*)* która dokładnie definiuje *O*.

- Jądro (*core*) – iloczyn reduktów.

Można określić stopień przynależności *x* do zbioru *O*,

I(*x*) – liczba elementów równoważnych *x*.

$$\mu_O^I(x) = |O \cap I(x)| / |I(x)|$$

Przykład

Pacjent	Ból głowy	Ból mięśni	Temperatura	Grypa
1. Jaś	nie	tak	wysoka	tak
2. Małgosia	tak	nie	wysoka	tak
3. Piotr	tak	tak	b. wysoka	tak
4. Paweł	nie	tak	normalna	nie
5. Karol	tak	nie	wysoka	nie
6. Kaśka	nie	tak	b. wysoka	tak

Przykład cd.

Małgosia i Karol: takie same symptomy, tylko jedno ma grypę.

Zbiór atrybutów: $A = AT = \{BG, BM, T\}$

$R(A)^* = \{\{\text{Karol, Małgosia}\}, \{\text{Jaś}\}, \{\text{Piotr}\}, \{\text{Paweł}\}, \{\text{Kasia}\}\}$

Pozytywne przykłady z grypą:

$O = \{\text{Jaś, Małgosia, Piotr, Kasia}\}$

Negatywne przykłady z grypą: $O = \{\text{Paweł, Karol}\}$

Ograniczenie dolne: $Pos(O) = Lower(O) = \{\text{Jaś, Piotr, Kasia}\}$

Obszar negatywny: $Neg(O) = \{\text{Paweł}\}$

Granica: $Bnd(O) = \{\text{Karol, Małgosia}\}$

Aproksymacja górna:

$Upper(O) = Pos(O) + Bnd(O) = \{\text{Jaś, Małgosia, Piotr, Karol, Kasia}\}$

Przykład cd.

- Dokładność koncepcji „ma grypę”:

  $|Lower(O)|/|Upper(O)|$ =3/5

- Dokładność koncepcji „nie ma grypy”

  $|Neg(O)|/|Lower(O)|$ = 1/3.

$P(x)$ „ma grypę” = 1, ½, 1, 0, ½, 1.

Redukt – usuń atrybut, sprawdź aproksymacje górne i dolne.
Jeśli nic się nie zmieni usuwaj dalej (to zachłanne podejście, nie gwarantuje znalezienia minimalnych reduktów).

Zbędne zmienne: ból mięśni lub temperatura.

Przykład cd.

Reguły przynależności do klasy „ma grypę”:

IF (ból głowy =F i temperatura = wysoka) THEN grypa =T

IF (ból głowy =T i temperatura = wysoka) THEN grypa =T

IF (ból głowy =T i temperatura = b. wys.) THEN grypa =T

IF (ból głowy =F i temperatura = norma) THEN grypa =F

IF (ból głowy =T i temperatura = wysoka) THEN grypa =F

IF (ból głowy =F i temperatura = b. wys.) THEN grypa =T

Dla zmiennych ciągłych zastosowanie logiki przybliżonej wymaga dyskretyzacji zmiennych.

Teoria wiarygodności

Teoria Dempster - Schaefer 1968:

Wiarygodność $\in$ [0,1] czyli ocena pewności wiedzy.

Ewidencja (napływająca wiedza) zawęża wiarygodność do pojedynczej liczby, przechodząc w rozważania probabilistyczne.

Początek przedziału $Bel(s)$, dla postulatu s

koniec przedziału możliwości, $Pl(s)=1-Bel(\neg s)$.

Teoria prawdopodobieństwa (Bayes):

trzy równie prawdopodobne hipotezy H=A, B, C, to $p(H)=1/3$

Dempster-Shafer: wiarygodność $w(H) \in [0,1]$.

Teoria wiarygodności – przykład

Załóżmy, że rozważamy trzy hipotezy:
G = grypa, *P* = zapalenie płuc, *A* = alergia.

Dwa badania dają taki wynik:

- **Test 1**: gorączka → wspiera raczej *G* lub *P*,
- **Test 2**: brak kaszlu i swędzenie oczu → wspiera raczej *A*.

W teorii Dempstera-Shafera można to zapisać tak: mamy zbiór możliwych diagnoz $\Theta=\{G,P,A\}$

- z Testu 1: $m1(\{G,P\})=0.7$, $m1(\Theta)=0.3$
- z Testu 2: $m2(\{A\})=0.8$, $m2(\Theta)=0.2$

Po połączeniu tych informacji :

- część dowodów wspiera *G* lub *P*, część wspiera *A*, a część pozostaje niewiadomą, przypisaną do Θ

To przewaga DST w diagnostyce: pokazuje, gdzie dane są sprzeczne albo niewystarczające.

- Interpretacja kliniczna: nie stawiaj od razu jednej diagnozy, wykonaj dodatkowy test, bo jeden objaw mówi: „raczej grypa albo zapalenie płuc", a drugi objaw mówi: „raczej alergia",
- DST pozwala zachować oba te sygnały naraz i policzyć, jak bardzo wspierają każdą hipotezę.

Podsumowanie

- Metody logiczne – potężne narzędzie, wiele teorii zarówno na poziomie logiki klasycznej jak i teorii uwzględniającej niepewność.
- Myślenie nie jest procesem uniwersalnym, oparte jest na schematach zależnych od dziedziny wiedzy.
- Reprezentacja logiczna odwołuje się do symboli, umiejętności nie można się nauczyć w ten sposób.
- Gra w ping-ponga, cofanie ciężarówki, to działania sensomotoryczne, wymagające ciągłych odwzorowań obserwacji na działania.
- Matematyka daje ogólniejszy język niż sama logika, pozwalając opisywać procesy ciągłe.
- Modelowanie procesów ciągłych jest do pewnego stopnia możliwe za pomocą logiki rozmytej, dokładniejsze za pomocą sieci neuronowych.
- Logicy i filozofowie mają tendencję sprowadzania wszystkiego do logiki klasycznej,
ale jest więcej ciekawych zastosowań w życiu codziennym logiki rozmytej i teorii wiarygodności.

Przykładowe pytania

- Jakie mamy rodzaje wiedzy w rosnącej trudności ich reprezentacji?
- Na czym polega reprezentacja wiedzy w przestrzeni stanów?
  Czym się różni reprezentacja proceduralna?
- Co to jest logika predykatów i do czego służy?
- Zapisz w reprezentacji logicznej fakt: Ania studiuje prawo i jest na 3 roku.
- Co to jest logika pierwszego rzędu? Jakie ma własności?
- Na czym polega metoda rezolucji i po co się ją stosuje?
- Jakie są wady i zalety reprezentacji logicznej?
- Jakie mamy rodzaje niepewności i jakie teorie się tym zajmują?
- Co to jest zbiór rozmyty? Przybliżony?
- Podać przykład zmiennych i wartości lingwistycznych.
- Zdefiniować dopełnienie, sumę, iloczyn dla zbiorów rozmytych.
- Podać przykład reguł rozmytych.
- Zapisać jakieś fakty używając logiki rozmytej/przybliżonej/teorii wiarygodności.